

HÄMEENLINNAN KAUPUNKI
Hyvä arki asuu Hämeenlinnassa

Hämeenlinnan kaupunki
PL 84
13101 Hämeenlinna

21.1.2013

Sosiaali- ja terveysministeriö
STM:n selvityshenkilöryhmä
Tays-Erva
Meritullinkatu 8
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Asia: Hämeenlinnan kaupungin kannanotto Sosiaali- ja terveysministeriön TAYS-Erva-alueen selvityshenkilöryhmän alueelliseen kuulemis- ja keskustelutilaisuuteen 23.1.2013 Hämeenlinnassa

Sosiaali- ja terveysministeriön asettamat alueelliset selvityshenkilöt ovat pyytäneet Hämeenlinnan kaupungilta esityksen alueelliseen kuulemistilaisuuteen. Tilaisuuden tavoitteena on selvittää alueellisesti parhaita sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuja sosiaali- ja terveystalouden ministeriryhmän 13.12.2012 sekä STM:n palvelurakennetyöryhmän loppuraportin 11.1.2013 linjausten pohjalta. Selvityshenkilöiden peruskysymyksinä ovat:

- kuntien valmiudet muodostaa uusi palvelurakenne ottaen huomioon kuntien/Sote-alueiden kantokyky, joka koostuu
 - o talouden kestävydestä ja vakaudesta,
 - o palveluiden järjestämistä ja omaa palvelutuotantoa koskevan osaamisen varmistamisesta,
 - o ammattitaitoisen henkilöstön riittävydestä ja
 - o riittävästä väestöpohjasta
- alueelliset erityispiirteet palvelurakennetta muodostettaessa

Kannanotto perustuu Hämeenlinnan kaupunginhallituksen 7.1.2013 ja 14.1.2013 käymiin keskusteluihin. Hämeenlinna esittää kannanottonsa kootusti dokumentin alussa ja laajemmat perustelut kiteytetyn kannanoton jälkeen.

Kannanotto

Hämeenlinnan tavoitteet sekä aiempi kehittämisspolku kunta- ja palvelurakennemuutoksessa tukevat vahvaan peruskuntaan nojautuvaa sote-järjestämismallia, jossa tilaajaosaaminen sekä palveluiden laadukas tuottaminen muodostavat vahvan pohjan palveluiden rahoittamiselle, järjestämiselle ja toteuttamiselle.

Hämeenlinnan kaupunki täyttää itse yli 67.000 väestöpohjalla laajan perustason sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun väestökriteerit. Hämeenlinna on valmis yhteistyöhön myös Hämeenlinnan seudun muiden kuntien kanssa vahvan peruskunnan/Sote-alueen muodostamiseksi. Hämeenlinnan arvion mukaan Hämeenlinnan seutukunnan lähes 94.000 asukasta muodostavat luontevan Sote-järjestämisspohjan.

Hämeenlinnan kaupungin kannalta riittävän suuriin peruskuntiin tai seudullisiin Sote-alueisiin pohjautuva sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitus- ja järjestämisvastuu toteuttavat Kanta-Hämeessä parhaimmalla mahdollisella tavalla palvelurakennemuutokselle asetetut tavoite-, rakenne- ja rahoituslinjaukset. Uudistuksen jatkotyössä olisi viisasta soveltaa asetettujen väestötavoitteiden väljempää soveltamista. Kanta-Hämeen kohdalla seudut muodostavat luontevan järjestämisen pohjan sote-palveluille, vaikka 50.000 asukkaan väestöpohja ei niissä kaikin osin toteutuisikaan. Pitäytyminen tiukasti esitettyihin väestöpohjiin johtaisi Kanta-Hämeessä luontaiset seutupohjaiset työssäkäynti- ja asiointialueet rikkoviin ratkaisuihin, joita kaupunki ei pidä tarkoituksenmukaisina.

Kaksitasoinen järjestämisvastuu (kunta/sote-alueet ja Erva-alueet) mahdollistaa joustavat ja tarkoituksenmukaiset palveluiden toteuttamistasot ja -tavat paikallisesti ja alueellisesti sekä valtakunnallisesti koordinoitun tarkoituksenmukaisen työnjaon.

Hämeenlinnan kaupungilla ja Hämeenlinnan seudulla on verrattain hyvät ja vakaat taloudelliset edellytykset rahoittaa ja järjestää laajat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut.

Hämeenlinnassa on hyvä osaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisvastuun kokonaisuuden ja sen osa-alueiden (sopimusmenettelyt, hankinta, valvonta, laatuseuranta, mittarit, vertailukehittäminen jne.) toteuttamiseksi. Kaupungilla on vahva ja jatkuvasti kehittyvä oma palvelutuotanto sekä palvelun tuottamiseen tarvittava infrastruktuuri.

Hämeenlinnan kaupungilla ja Hämeenlinnan seudulla on kaikki edellytykset huolehtia ammattihenkilöstön riittävydestä

Hämeenlinna on valmis aloittamaan sote-rakenteiden muutosten valmistelun kahdella polulla. Kaupunki on valmis tarvittavaan seututasoiseen valmisteluun laajan perustason palveluiden järjestämiseksi, mikäli Hattulan ja Janakkalan kunnat katsovat sen tarkoituksenmukaiseksi. Tämän lisäksi tarvitaan maakuntatasoinen valmistelu kolmen sote-alueen/peruskunnan yhteisen erikoissairaanhoidon tarpeesta, laajuudesta, sisällöstä ja organisointi- ja toteutustavasta.

Perustelut

Hämeenlinnan aiemmat linjaukset ja toimet kunta- ja palvelurakenneuudistuksessa

Hämeenlinnan seudulla on ollut vahva seutuyhteistyön perinne jo 1990-luvulta saakka. Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen käynnistyttyä oli luontevaa syventää seutuyhteistyötä ja aloittaa keskustelu mahdollisista kuntien yhdistymisistä. Vuoden 2009 alusta Lammi, Hauho, Tuulos, Renko ja Kalvola liittyivät Hämeenlinnaan. Uudesta kunnasta muodostui 67.301 (ennakkotieto II/2012) asukkaan kaupunki.

Kuntayhdistymisen yhteydessä Hämeenlinna muodosti vahvan peruskunnan ja samaan aikaan myös kaupungin organisaatio, palveluiden järjestäminen, niiden toteuttaminen sekä palveluiden ohjaus uudistettiin. Valinnoista keskeisimmät olivat:

1. Siirtyminen osittain elämänkaariseen lautakuntarakenteeseen, jossa lautakunnat toimivat palveluiden tilaajina.
2. Siirtyminen tilaaja – tuottaja –toimintatapaan (sopimusohjaus) niin kaupungin sisäisen palvelutuotannon kuin ulkoisten hankintojen kohdalla.
3. Järjestämis- ja toteuttamisvastuun erottaminen kunnan sisällä

4. Sopimusohjauksen ja omistajaohjauksen tehtävien erottaminen/erikoistuminen kunnan sisällä.
5. Uusi palvelu- ja hankintastrategia, joka pohjautuu kaupungin oman palvelutuotannon kehittämiseen sekä palvelujen tuottamisen monimuotoistumiseen (monituottajamalli). Palveluita tuottavat virastot, liikelaitokset, kuntayhtymät, säätiöt, kaupungin omat yhtiöt, kolmas sektori ja ulkoiset yksityiset toimijat.
6. Tahto parantaa samanaikaisesti julkisten palveluiden asiakaslähtöisyyttä, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.
7. Sektoriajattelun (sosiaali-, terveys- ja sivistystoimi) korvaaminen osittaisella elämäkaariajattelulla sekä palvelun järjestämisen (tilaaja) että tuottamisen (palvelutuotanto) puolella. Muutoksen yhteydessä syntyi muun muassa lasten ja nuorten toimiala, jossa tilaava lautakunta järjestää laajasti lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut. Samanaikaisesti lasten-, nuorten- ja lapsiperheiden hyvinvointipalvelut toteutetaan yhden toimialan puitteissa.

Kannanotto: *Hämeenlinnan tavoitteet sekä aiempi kehittämisspolku kunta- ja palvelurakennemuutoksessa tukevat vahvaan peruskuntaan nojautuvaa sote-järjestämismallia, jossa tilaajaosaaminen sekä palveluiden laadukas tuottaminen muodostavat vahvan pohjan palveluiden rahoittamiselle, järjestämiselle ja toteuttamiselle.*

Hämeenlinnan kaupungin valmius muodostaa uusi palvelurakenne tehtyjen linjausten perusteella

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriryhmän sekä STM:n palvelurakennetyöryhmän linjaukset merkitsevät luonnollista jatkumoa 2000-luvun kehittämistyölle Hämeenlinnassa.

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen pohjana on kaksitasoinen järjestelmä, joka perustuu ensisijaisesti vahvoihin peruskuntiin (poikkeusmenettelyinä Sote-alueet) ja Erva-alueisiin.
2. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus- ja järjestämisvastuullisten toimijoiden väestöpohjat kasvavat kansallisesti ehdotettuun suuntaan

3. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis- ja rahoitusvastuu laajasta perustasosta on yhdellä ja samalla taholla.

Ensimmäisen Sote rakennetyöryhmän palvelurakennemuutostukselle esittämät tavoitelinjaukset, rakennelinjaukset ja rahoituslinjaukset toteutuvat tehdyssä esityksessä selkeästi parhaimmalla tavalla. Näin ollen tehdyn valmistelun pohjalta on mahdollista sekä valmistella sosiaali- ja terveydenhuollon hallintolaki että muodostaa käytännössä sosiaali- ja terveydenhuollon tarkoituksenmukainen palvelurakenne. (STM 34/2010, 31-62).

Esityksen mukaan laajan perustason sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluista vastaavalla vahvalla peruskunnalla/Sote-alueella vaaditaan 50.000-100.000 väestöpohja. Alle 20.000 asukkaan kunnalla ei ole Sote-palveluiden järjestämisvastuuta. Lisäksi riittävän kantokykyisellä 20.000-50.000 asukkaan kunnalla voi olla rajoitettu mahdollisuus järjestää joitain peruspalveluita itse. Myös tällöin kunnan on kuuluttava Sote-alueeseen.

Kannanotto: Hämeenlinnan kaupunki täyttää itse yli 67.000 väestöpohjalla laajan perustason sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuun väestökriteerit. Hämeenlinna on valmis yhteistyöhön myös Hämeenlinnan seudun muiden kuntien kanssa vahvan peruskunnan/Sote-alueen muodostamiseksi. Hämeenlinnan arvion mukaan Hämeenlinnan seutukunnan lähes 94.000 asukasta muodostavat luontevan Sote-järjestämispohjan.

Hämeenlinnan kaupungin kannalta riittävän suuriin peruskuntiin tai seudullisiin Sote-alueisiin pohjautuva sosiaali- ja terveystalouden rahoitus- ja järjestämisvastuu toteuttavat Kanta-Hämeessä parhaimmalla mahdollisella tavalla palvelurakennemuutostukselle asetetut tavoite-, rakenne- ja rahoituslinjaukset. Uudistuksen jatkotyössä olisi viisasta soveltaa asetettujen väestötavoitteiden väljempää soveltamista. Kanta-Hämeen kohdalla seudut muodostavat luontevan järjestämisen pohjan sote-palveluille, vaikka 50.000 asukkaan väestöpohja ei niissä kaikin osin toteutuisikaan. Pitäytyminen tiukasti esitettyihin väestöpohjiin johtaisi Kanta-Hämeessä luontaiset seutupohjaiset työssäkäynti- ja asiointialueet rikkoviin ratkaisuihin, joita kaupunki ei pidä tarkoituksenmukaisina.

Palveluiden tuottaminen eri tasoilla

Kaksitasoinen malli, jossa rahoitus- ja järjestämisvastuullisten toimijoiden lukumäärä selkeästi vähenee Kanta-Hämeessä, toteuttaa kunta- ja palvelurakennemuutosten tavoitteita parhaalla mahdollisella tavalla. Hämeenlinnan näkökulmasta on erittäin keskeistä erottaa rahoitus- ja järjestämisvastuu palveluiden toteuttamisvastuusta. Kaksitasoisessa järjestämisvastuussa palveluiden tuottamisessa voidaan huomioida alueelliset erityispiirteet ja erilaiset tuotantotavat, joka on yksi keskeisiä STM:n palvelurakennetyöryhmän rakennelinjauksia.

Palveluiden tuotantotasot voivat olla järjestämisvastuuta suuremmilla tai pienemmillä alueilla. Keskussairaالاتasoinen erikoissairaanhoito tarvitsee koko maakunnan väestöpohjan toimiakseen tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Maakunnan yhteinen erikoissairaanhoito voidaan toteuttaa monella eri tavalla, mikäli seutujen järjestämisvastuulliset toimijat toteavat yhteiset erikoissairaanhoidon palvelut tarkoituksenmukaisimmaksi ratkaisuksi. Valittavassa tuotantotavassa on huomioitava muutosvaiheen aiheuttaman kustannukset ja tase- ja (vero)vaikutukset kuntayhtymän nykyisille ja uuden organisaation omistajille.

Perusterveydenhuollon kehittäminen on lähivuosien terveydenhuollon painopiste ja kehittäminen on toteutettava perusterveydenhuollon ehdoilla. Terveydenhuollon vertikaalinen integraatio on tarkoituksenmukaista toteuttaa lisäämällä erikoissairaanhoidon palvelutarjontaa perusterveydenhuollon yhteydessä sekä parantamalla palveluintegraatiota perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä. Erva-alueille on viisasta määritellä pääosin koordinaatiotehtäviä valtakunnallisesti toimivan kokonaisratkaisun aikaansaamiseksi.

Erva-alueella toteutetaan nykyisessä työnjaossa varsin pieni osa sote-palveluista (noin 5%). Tätä osuutta ei ole kaupungin käsityksen mukaan tarpeen ainakaan merkittävästi laajentaa.

Kannanotto: *Kaksitasoinen järjestämisvastuu (kunta/sote-alueet ja Erva-alueet) mahdollistaa joustavat ja tarkoituksenmukaiset palveluiden toteuttamistasot ja -tavat paikallisesti ja alueellisesti sekä valtakunnallisesti koordinoitua tarkoituksenmukaisen työnjaon.*

Talouden kestävyys ja vakaus

Hämeenlinnan seutu kuuluu kasvaviin ja vahvistuviin kaupunkiseutuihin Suomessa. Kaupungin sijainti Helsinki-Hämeenlinna-Tampere -akselilla on suotuisa. Hämeenlinnan elinkeinorakenne on monipuolinen. Hyvinvointipalveluiden rahoituksen asettama paine veroprosenttiin tulevaisuudessa vaihtelee Hämeenlinnan seudun kunnissa jonkin verran. Hyvinvointipalveluiden rahoituspaine julkiselle taloudelle on kokonaisuutena korkea koko maassa ja edellyttää sekä paikallisia että valtakunnallisia ratkaisuja. Hämeenlinnan kaupungin ja seudun taloudelliset edellytykset sosiaali- ja terveystalouden järjestämiseen ovat kuitenkin verrattain hyvät.

Hämeenlinnan seudun elinkeinorakenteen monipuolisuus luo julkiseen talouteen vakautta. Hämeenlinnan kokemus kuntayhdistymisen jälkeisestä sosiaali- ja terveystalouden hallinnasta ja tarvittavien rakennemuutosten toteuttamisesta on myönteinen. Kunnan ja seudun väestömäärä riittää tasaamaan satunnaiset kysyntäheilahtelut. Hämeenlinnan seutu muodostaa kompaktin asiointi- ja työssäkäyntialueen. Seudullisen palvelurakenteen kautta on mahdollista luoda edellytyksiä pitkän aikavälin julkisen talouden sopeutumiseen.

Kannanotto: *Hämeenlinnan kaupungilla ja Hämeenlinnan seudulla on verrattain hyvät ja vakaat taloudelliset edellytykset rahoittaa ja järjestää laajat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut.*

Palveluiden järjestäminen ja oman palvelutuotannon koskevan osaamisen varmistaminen

Hämeenlinnan kuntayhdistymisen ja organisaatiouudistuksen myötä vuonna 2009 palveluiden järjestämistä vastuu ja toteuttamisvastuu erotettiin toisistaan kaupungin sisällä. Tavoitteena oli palveluiden järjestämisen (tilaamisen) ja palvelutarpeiden ennakoinnin osaamisen lisääminen, palveluiden erilaisten järjestämistapojen hyödyntäminen sekä innovoinnin ja dynamiikan lisääminen julkisissa palveluissa. Samassa yhteydessä kaupungin omassa palvelutuotannossa aloitettiin voimakas kehitystyö asiakaslähtöisyyden ja laadun parantamiseksi, palveluiden tuotteistamiseksi, kustannuslaskennan parantamiseksi sekä uusien palvelutuotteiden kehittämiseksi.

Valtaosa Hämeenlinnan palveluista hankitaan edelleen kaupungin omalta organisaatiolta. Hämeenlinna on vahva ja kehittyvä palvelun tuottaja hyvinvointipalveluissa. Joillakin palvelualueilla on otettu askeleita monituottajamallin suuntaan. Kokemukset tämän kehityksen mukanaan tuomasta dynamiikasta palveluihin ovat olleet sosiaali- ja terveystalvveluissa pääosin myönteisiä.

Kannanotto: Hämeenlinnassa on hyvä osaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämistävstuun kokonaisuuden ja sen osa-alueiden (sopimusmenettelyt, hankinta, valvonta, laatusauranta, mittarit, vertailukehittäminen jne.) toteuttamiseksi. Kaupungilla on vahva ja jatkuvasti kehittyvä oma palvelutuotanto sekä palvelun tuottamiseen tarvittava infrastruktuuri.

Ammattitaitoisen henkilöstön riittävyys

Ammattitaitoisen henkilöstön riittävyys on yksi sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuden ydinkysymyksiä. Yhtäältä on kysymys ammattihenkilön riittävydestä yleensä ja toisaalta on kysymys ammattihenkilöiden riittävydestä julkisen sektorin tehtäviin. Ammattihenkilöstön riittävyys on vain osittain palveluita järjestävän tahon ohjattavissa. Suurelta osin on kysymys koulutuspolitiikasta, koulutuksen aloituspaikoista valtakunnallisesti ja alueellisesti. Vahvalla alueellisesti ja valtakunnallisesti verkostoituneella peruskunnalla on parhaat edellytykset sekä vaikuttaa kuntaa laajempien tasojen ratkaisuihin että huolehtia siitä, että työvoiman vetovoimatekijät ovat paikallisesti riittävät.

Hämeenlinnan seudulla on tarjolla toisen asteen sekä ammattikorkeakoulutasoista sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusta. Hämeenlinnan seutu tarjoaa hyvän maantieteellisen sijainnin lisäksi monipuolisia asumisen vaihtoehtoja ja yleisiä vetovoimatekijöitä koulutetulle työvoimalle. Työvoiman saatavuus edellyttää onnistumista julkisen sektorin henkilöstöpolitiikassa. Hämeenlinnassa on em. tekijöistä johtuen onnistuttu tähän mennessä ammattihenkilöstön rekrytoinnista suhteellisen hyvin.

Kannanotto: Hämeenlinnan kaupungilla ja Hämeenlinnan seudulla on kaikki edellytykset huolehtia ammattihenkilöstön riittävydestä.

Jatkotyö ja tiekartta tulevaisuuteen

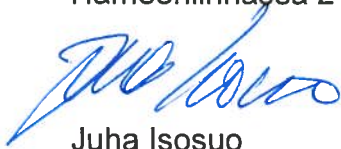
Jatkotyön suunnitelma, jossa selvityshenkilöt kokoavat alueellisesti parhaita ratkaisuja helmikuun 2013 loppuun mennessä ja sote-hallintolain kirjoittaminen aloitetaan maaliskuussa, on Hämeenlinnan näkökulmasta toimiva. Kunta- ja

palvelurakennehanketta on toteutettu jo kolmen hallituksen kaudella ja sosiaali- ja terveydenhuollon linjaukset on perusteellisesti selvitetty. Hämeenlinnan näkökulmasta esitettyjen linjausten pohjalta on mahdollista siirtyä lainsäädännön valmisteluun.

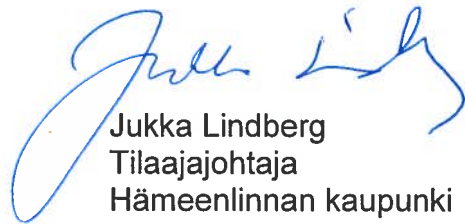
Hämeenlinnan kaupunki toivoo, että sote-hallintolain valmistelu tapahtuu avoimesti ja yhteistoiminnassa kuntien ja kaupunkien kanssa sallien alueellisten erityispiirteiden ja vahvuuksien hyödyntäminen erilaisina toteuttamistapoina. Näin saadaan paikallinen, seudullinen, maakunnallinen ja Erva-alueiden tasoinen valmistautuminen käyntiin jo valmisteluvaiheessa ennen lain voimaantulua. Uuden Sote-hallintolain edellyttämiin rakennemuutoksiin on tarpeen eri hallinnon tasolla varata riittävä aika

Kannanotto: *Hämeenlinna on valmis aloittamaan sote-rakenteiden muutosten valmistelun kahdella polulla. Kaupunki on valmis tarvittavaan seututasoiseen valmisteluun laajan perustason palveluiden järjestämiseksi, mikäli Hattulan ja Janakkalan kunnat katsovat sen tarkoituksenmukaiseksi. Tämän lisäksi tarvitaan maakuntatasoinen valmistelu kolmen sote-alueen/peruskunnan yhteisen erikoissairaanhoidon tarpeesta, laajuudesta, sisällöstä ja organisointi- ja toteutustavasta.*

Hämeenlinnassa 21.3.2013

Juha Isosuo
Apulaiskaupunginjohtaja
Hämeenlinnan kaupunki

Jukka Lindberg
Tilaaajohtaja
Hämeenlinnan kaupunki